

maals- en kanselbroeder. De man had niets eigenwilligs gedaan, alleen maar niet beloofd, wat God hem verbodt te beloven, N.I. niets te leeren, dat niet heelemaal overeenkwam met..... enz. Een elsch, die vandaag ook niet meer aan de Van Teylingen gesteld wordt, want die mag tegenwoordig leeren wat niet heelemaal overeenkomt met..... Maar de v. T. heeft de uitwerping van een candidaat (we noemen slechts een sprekend voorbeeld) die hem vóór was in inzicht-met-gehoorzaamheid mede verriicht: hij liet zich aanleunen, dat de synodebesluiten ook ipso facto waren genomen door de kerk van IJmuiden, en deed zijn preekstoeldejte mede dicht voor dezen broeder van hem en al de anderen. De v. Teylingen vervolgt:

Heb ik mij ten aanzien van deze dingen tegenover u als een Don Quichotte gedragen? Ik wilde dat het zonder meer waar was. Het moet voor iedere Don Quichotte een opluchting zijn, als hem getoond wordt dat hij tegen windmolens vecht. Ik voel mij evenwel als iemand, die z'n tegenstander niet goed in 't vizier kon krijgen, hem nu duidelijker ziet en ontdekt hoe hij precies gewapend is.

Ik wil nu trachten, als voorlopig besluit van onze discussie over deze dingen, u mijn positie nog wat te verduidelijken, want ik geloof niet dat u mij in alles recht doet.

Daarom ga ik liever niet in op uw, zoals u zelf zegt, dwaze voorbeeld. Het kan daarom niet als voorbeeld dienen, omdat het juist datgene mist waar het op aan komt: de leer van Maria's hemelvaart heeft n.l. geen enkele Schriftuurlijke wortel, zoals ook de R. K. kerk toestemt; zij berust op de traditie en de logica.

Zoo heel raar is het voorbeeld van de roomsche doctrine inzake Maria's hemelvaart nog niet. De v. T. zegt, dat de roomsche kerk positief toestemt, dat de leer der hemelvaart van Maria geen enkelen schriftuurlijken wortel heeft. Maar die 204 bisschoppen en theologen dan, die ter gelegenheid van het Vaticaanse concilie spraken van een „zeer vast geloof der Kerk voor wat betreft de hemelvaart der zalige Maagd“ (firmissima Ecclesiae fides quoad beatam Virginis assumptionem)? En die overtuigd waren, dat het zelfs maar dènkè, dat dit „geloof“ een al te lichtvaardig goedgeloovig gevoelen wezen zou, onvroom (impium) was? En die volhielden, dat dit geloof stamde uit de goddelijk-apostolische overlevering, d.w.z. van de OPENBARING (a traditione divino-apostolica, i.e. a revelatione)? Laat een overeenkomstig aantal van zulke waardigheidsbekleeders voor een protestantsch analogon, d.w.z. voor een gelijksoortig uitlooptje van theologen-wijsheid, maar eens op de synode komen, om fluks door binding een stel anderen schaaakmat te zetten, en de poppen zijn aan het dansen. In 1944 hebben de gereformeerde „204“ voor zoo'n analogon hun kans gegrepen; de zaak lag meteen stuk. Ze wisten, dat ondergeteekende, die tegen de conclusies had gestemd, bovendien geschreven had, aan de synode, nog daarna, dat hij de uitspraken tegenstrijdig en onjuist achtte voor een deel. Tóch zeiden ze: u moet beloven niets te leeren, dat niet heelemaal, enz. Neen, dat verwijzen naar de roomsche scholastiek inzake Maria's opneming ten hemel is niet zoo dwaas als het lijkt. Bartmann zegt, dat het niet-verder-komen van die meening der 204 alleen te wijten was aan de stormachtige tijdsomstandigheden van toen.

De v. Teylingen vervolgt:

In een belijdende Geref. Kerk is het ondenkbaar, dat als dogma zou beleden worden wat geen enkel verband met het Woord Gods heeft.

Dat weet ik nog niet zoo. Gedurende eenigen tijd is als een dogma behoude de uitspraak, dat men KRACHTENS de BELOFTE het zaad des verbonds moest houden voor wedergeboren etc. Het woord „belofte“ zei natuurlijk, net als die 204 van hierboven: het steunt op openbaring. Maar geen mensch kon ook maar één tekst ervoor aanhalen, ook niet het Praedavies. En toen prof. Greijdanus vroeg: vertel nu toch eens, hoe ik die woorden moet verbinden met water volgt, bleef men het antwoord schuldig. 't Is dus maar de vraag, wat men verstaat onder „verband houden met het Woord Gods“. De v. T. neemt weer het woord:

Voor een zuivere vergelijking van onze standpunten moet u een voorbeeld kiezen als het door mij gebruikte van de kinderdoop. 't Is jammer dat u daar niet is op ingegaan, omdat het zo sprekend is en mijn positie en bedoeling er zo duidelijk uit blijkt. Wat heb ik immers voortdurend willen betogen? Ik vat het in enkele punten samen:

1e. Wanneer ik voor mijzelf aantoon kan, dat een leeruitspraak ingaat tegen het klare Woord van God, mag ik die uitspraak niet voor vast en bondig aanhouden; en wanneer de kerk welbewust tegen dat Woord ingaat en ongevoelig voor mijn bewijs, mij zou willen dwingen mij te conformeren, dan is het conflict in zijn scherpste vorm onvermijdelijk en gerechtvaardigd.

Pardon, het conflict kan nóg scherper vormen hebben, en had ze ook metterdaad in 1944. Immers: Primo: de v. T. stelt het geval zóó: een leeruitspraak gaat in tegen het klare Woord van God. Maar we moeten niet beginnen bij den inhoud eener leeruitspraak (ketterisch, dan wel schriftuurlijk), doch bij het feit van de binding aan een leeruitspraak, die geen termijn van beraadslaging

over de al-of-niet-ratificatie toelaat, die dadelijk iedereen bindt ze te gelooven, en iedereen ambtsdrager ze te leeren, en die verklaart: al hebt u duizenden-één bezwaren, in elk geval moet u alle besluiten prompt uitvoeren, tot dat ze eventueel teruggenomen zyn. U krijgt geen 3 jaar de kans voor opschorting, geen drie weken, geen drie dagen, geen drie seconden. Beginnen uit te voeren het gebod: niets leeren (zeggen) dat niet heelemaal overeenstemt met..... enz. Het feit van zoo'n uitspraak brengt dus mee leerdwang en hoordwang. Het geval nu laat zich denken, dat iemand zelf wel niets tegen den inhoud der uitspraak heeft, maar er alles tegen heeft, iedereen te dwingen, niets te leeren c.q. te hooren, dan wat daarmee volkomen congruent is. Dan is de uitspraak zelf voor hem als persoon geen struikelblok, maar de binding om niets anders te leeren dan wat er mee in alles overeenstemt is dan de crux, de sta-in-den-weg. En het niet voor vast en bondig houden van dat binding's besluit is dan eerder een probleem dan de uitspraak naar den inhoud zelf. Ik ben volkomen ernstig: de D. v. Dijk is overtuigd geheelonthouder. Ik geloof dat ik hem niet beter eer kan dan door te zeggen, dat hij, stel dat hij een synode van allemaal geheelonthouders voorzoot of praedaviseerde, er niet aan denken zou, een uitspraak in die richting bindend te verklaren à la Ridderbos. Het conflict begint niet dáár, waar ik, als theoloogje, „voor mezelf“ (zoals de v. T. zegt) aantoon kan, dat een leeruitspraak ingaat tegen het klare Woord van God. God zij gedankt, dat de conflicten niet beginnen bij de theoloogjes. Neen, het conflict begint dáár, waar een HOORDER den kerkeraad, inclusief den dienaar des Woords, aantoon kan, dat hij vanwege Christus, die hem in de vrijheid stelde, zich niet moet laten dwingen om levelingsideetjes van theologen aan te hooren als waren ze normen van en voor de kerk. Wij moeten eens beginnen bij de hoorders. Daarom is het ook zoo volkomen dwaas, dat de Strijden-de-Kerk-propagandisten mekaar nog altijd opwarmen met het dwaze zeggen: K. S. was vroeger verdediger van 1905, en kijk nu eens. Ik herhaal: de leden van de kerk hebben met de opinies van K. S. niets te maken. Ik zal niet herhalen dat mijn vroegere uitspraken een ander geluid laten hooren dan 1942-1944, en dit zeer duidelijk ook. Maar al was het anders: men had moeten begrijpen, dat zelfs een persoonlijk voorstander van 1942 zich moe kón vechten tegen de binding van 1942-1944. Zoals Kuyper (A.) vóór dat zinnetje van voor wedergeboren houden was, maar tegen de binding eraan. Dr J. Ridderbos heeft eens in één van die mooie vaderlijk aandoende speeches ter synode van Sneek (inzake promotierecht) gezegd: eigenlijk had prof. Schilder vandaag hier naast mij moeten staan (om 't promotierecht tegen te houden). Geholpen heeft het niet. Maar ik verklaar: eigenlijk had dr Ridderbos in 1944 naast mij moeten staan, hij, de man, die nog kort vóór den bindingswaanin gezegd had: de kerk mag niet binden aan uitspraken waarvan NIET BEWEZEN is, dat ze aan Gods Woord ontleend zijn.

Secundo: de v. T. stelt het geval zóó, dat „de kerk“ welbewust ingaat tegen het Woord Gods en ongevoelig is, ach, voor mijn bewijs. Maar het conflict nam in 1944 nog scherper vormen aan. De kerk, wat is dat? Bij de v. T. waarschijnlijk: de synode, en dan nog wel zoo'n creatuur als in Sneek-Utrecht de kerken overrompelden, en geen tijd liet om van nummer I op verhaalt te komen en nummer II rustig voor te bereiden. Dat is al erg! Want het voorkomt de kerken, en verhindert ze, rustig zelfs uw of mijn „bewijs“ aan te hooren. Zoals een synodale deputatie boven op Kampen ging zitten, voordat Kampen nog een woord kón kikken over „mijn bewijs“. Maar stel eens, dat een heusche KERK (een plaatselijke) voor mijn „bewijs“ wel „gevoelig“ is, maar dat een synode die kerken voorkomt met te zeggen: een nieuwe synode komt er, — maar ge krijgt geen tijd voor voorbereiding, bezwaren moet ge inbrengen alleen bij ons, niet bij een kerk, en de candidaten moet ge allemaal binden, en als er wat dreigt scheef te loopen, dan zullen we fluks naar u een commissie sturen, wel, dan krijgt ge geen kans voor bewijsvoering ten overstaan van de kerk. En dan is het conflict geteekend naar de werkelijke toedracht in 1944, en het is ongelooflijk veel scherper in zijn „vormen“, dan de v. T. stelt.

Het conflict is niet dáár eerst gerechtvaardigd (!) waar een kerkelijke vergadering verkeerd reageert op mijn „bewijs“, maar waar zij de kerkeraden verhindert en wil goed te reageren op een bewijs van een HOORDER des Woords, een lid der gemeente, dat niet verkiest te lijden onder hoordwang.

De v. T. gaat verder:

2e. Wanneer ik het bewijs uit Schrift en belijdenis voor een leeruitspraak onvoldoende acht en daartegenover naar mijn oordeel overtuigende tegenbewijzen leveren kan, dan mag ik niet terstond 1 Kor. 4:6 aanvoeren als het in art. 31 K.O. bedoelde klare Woord van God. Dat noemde ik een tautologie. Wat te bewijzen valt, kan niet zelf als bewijs dienen. En een Synode kan voor een dergelijke bewijsvoering niet terstond op zij gaan.

Maar ik dacht, dat we terstond alle Schrift-plaatsen mochten aanwenden als een in art. 31 be-

doeld klaar Woord van God, indien zij wat in dat artikel staat, fundeeren, hetgeen óók van 1 Kor. 4:6 ongetwijfeld geldt. Is dat een tautologie? Allermint. Als een synode hetgeen bewezen is (en dus staat in de K.O.) omverwerpt, dan móet men wel tegenover haar nog eens weer gaan bewijzen, wat al bewezen is. Wat (tegenover zulke wets-verkrachters) te bewijzen is, dient dan wederom en ten overvloede als bewijs. De fout in de redeneering van de v. T. is weer, dat hij begint bij de uitspraak, goed dan wel kwaad, en ik begin bij de binding, geoorloofd of niet geoorloofd. Een synode MOET voor zulk een bewijs dadelijk op zij gaan, want haar afgevaardigden, d.w.z. de tot haar afgevaardigden, kregen slechts recht van zitting en van besluit op conditie, dat ze zich zouden houden aan Schrift en kerkorde. De v. T. spreekt over een ongenoegzaam synodaal bewijs voor den inhoud eener synodale uitspraak. Maar er kan een kwestie van eerder belang opkomen: dat men de binding doordrijft aan niet klaar bewezen uitspraken, ook al zouden ze materieel nóg wel te dragen zijn. Dat geldt te meer voor iemand, die als de v. T. rekening houdt met de mogelijkheid van het vastleggen van één-euws-meeningen.

3e. Wel heb ik in dit verband het pleit gevoerd voor de mogelijkheid van een termijn, gedurende welke iemand die op het standpunt sub 2 staat, de betreffende uitspraak niet voor vast en bondig houdt en gelegenheid tot bewijsvoering krijgt.

De v. T. heeft dus gepleit voor de „mogelijkheid van een termijn“. Het is biografisch belangrijk, dit te vernemen: maar het is jammer. Want het recht op het krijgen van zoo'n termijn is al vastgelegd in art. 31 K.O. Wie nu gaat pleiten voor een vaststaand recht, alsof het niet vaststond, die verzwakt de rechtsbediening, en die levert degenen, die zich houden aan het beschreven recht, over aan de willekeur van wie het schenden: hij doet immers, juist doorte pleiten voor een zaak die al lang vastgelegd is, precies datgene, wat de rechtsverkrachters willen: den schijn aannemen alsof het beschreven recht niet beschreven is.

Voorts:

4e. Het is mogelijk dat uit de dan volgende discussie en bewijsvoering duidelijk aan het licht komt, dat inderdaad de uitspraak op Schriftuurlijke gronden niet te handhaven is. Doet de Kerk dit toch, dan komt ze in strijd met 1 Kor. 4:6 en dus met het klare Woord van God en het conflict als sub 1 treedt in. Want een boven-schriftuurlijk leergezag is in een Geref. Kerk onbestaanbaar.

We merken wéér op, dat het niet loopt over de uitspraak alleen, doch over de binding eraan. Voorts: in 1944 is de door de v. T. bepleite termijn niet toegestaan, doch theoretisch en praktisch verbindend. De v. T. stelt het geval zóó, dat een boven-schriftuurlijke binding eerst na een termijn van onderling overleg en bewijsvoering in strijd brengt met 't klare Woord van God. Maar ze is het aanstonds en juist daarom is dit in art. 31 bij voorbaat vast gelegd.

Dan:

5e. Bestaat een termijn als sub 3 bedoeld praktisch niet, dan is iedere bezwaarde geroepen zich af te vragen of hij niet gebruikt moet maken van de hem geboden tolerantie (niet leren in strijd met enz.).

We hebben in ons nummer van 6 Maart al herinnerd aan het feit, dat het door de v. T. gestelde geval hypothetisch is: het was er niet in 1944.

Wil hij eens zeggen, welke tolerantie aan „cand. Schilder“ gelaten is? Ik zeg: geene.

Wegens plaatsgebrek volgende week slot. K. S.

DADENDRANG EN NORM IN DE CULTUUR.

Culturele dadendrang in zichzelf behoort tot de „natuurlijke“, de „scheppingsgaven“, waarom dan ook in de dierenwereld aan het „colere“ gedaan wordt. Wie weet, of ook dáár niet vooruitgang is in de organisatie; wie weet of niet soms óók mieren en bijen in den loop der eeuwen „vooruitgang“ te aanschouwen geven in het bouwen van nesten, het puren en bewaren van honing? Indien wat wij hier mogelijk achten, ook werkelijkheid zou wezen, dan zou het bijbelwoord: „ga naar de mieren“ nóg meer beschamend voor bepaalde menschen (en — menschen-combinaties) zijn, dan het toch al is.

Dit wat den in den mensch kreatuurlijken, cultureelen dadendrang aangaat.

Máár, — de aanwending in doelbewustheid van die scheppingsgaven, de positieve cultuurbouw, en deze dan naar het van God gegeven gebod ten aanzien van het doel en de eschatologisch bepaalde tendenzen, die is alleen mogelijk in uit Christus' Geest herkrege gehoorzaamheid.

Men kan dit op allerlei wijzen betoogen; men kan het ook zien (als eenmaal de oogen er voor opengegaan zijn) in de feiten der geschiedenis. Men ontwaart het bijvoorbeeld in de werkings-sferen van luthersche tegenover roomsche landen. Maakt evenwel Luther weer fouten, juist in den principieelen opbouw, laat ons zeggen: in de grondvraag van de relatie: natuur-genade, fouten, die Calvijn

overw...
weer...
thetisc...
staat...
culture...
omdat...
kon in...
doxe...
sche v...
weerdic...
van di...
woog...
commu...
een...
aan d...
de pro...
jecten...
den cu...
calvini...
zonder...
gischer...
telijke...
streeks...
vrijgem...
aspirat...
geinspi...
scheidt...
ther pa...
Als v...
den zin...
en-toel...
calyps...
't antic...
Als de...
komt a...
neer L...
noot te...
Veri...
vonniss...
vro u...
dige...
de rede...
met b...
waardig...
het an...
woord...
hoop d...
rede...
onderse...
Apocaly...
in Rom...
christer...
sequent...
stellen...
Bruidg...
schap...
heel e...
in Rom...
komt d...
als cult...
zelfs to...
cultuur...
een Wo...
tuur-ge...
tenslott...
fendste...
sieve k...
Rome b...
christel...
juist do...
(wat g...
Gods re...
weet we...
breeder...
ook cul...
theocra...
Zoo h...
delijk...
dadendr...
in de H

Men v...
de leer...
overstas...
menlevi...
Hoe l...
deelen?...
houden...
de kerk...
ongeloo...
chaos?...
Wij s...
dachte...
de voor...
ze met...
actie de...
Men s...
kwestie...
karikatu...
Tussel...
ke lij...
„Koinoo...
gevormd...
schen ee...
bela...
natu